

Олена БАРАНОВСЬКА
(Київ, Україна)

**ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ ЗА ФІЛОЛОГІЧНИМ
СПРЯМУВАННЯМ: ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

Поняття «педагогічні технології навчання» є провідним в умовах розбудови нової української школи, що зумовлює необхідність розроблення наукових тенденцій та підходів,

системи закономірностей, базових принципів і обґрунтування особливості їх реалізації в освітньому процесі. У цьому контексті проаналізовано державні документи з досліджуваної проблеми: Закон України «Про освіту», Закон України «Про загальну середню освіту», Концепцію загальної середньої освіти (12-річна школа), Державну національну програму «Освіта» («Україна XXI століття»), Національну стратегію розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки, Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти, чинні навчальні програми (українська література, 10-11 кл.), підручники і посібники за філологічним спрямуванням. Основними категоріями, які визначаються в державних документах про освіту, є: освітній процес, особистісно зорієнтований підхід, індивідуальна освітня траєкторія, гуманітаризація освіти.

Проблемами гуманізації, гуманітаризації, інтеграції, прогнозування, профілізації, фундаменталізації, змісту і технологій загальної середньої освіти наразі займається ряд українських науковців, зокрема, О. Барановська, Л. Берегівська, С. Бондар, М. Бурда, Г. Васьківська, М. Головок, С. Гончаренко, К. Гораш, Л. Даниленко, Ю. Дорошенко, І. Єрмаков, Ю. Жук, Т. Засєкіна, В. Ільченко, В. Кизенко, О. Корсакова, С. Косянчук, О. Кравчук, В. Кремень, Л. Курач, В. Кушнір, Л. Липова, Ю. Мальований, О. Ляшенко, О. Мариновська, Вал. Паламарчук, О. Пехота, В. Піддячий, О. Савченко, А. Самодрин, О. Топузов, С. Трубачева, О. Фідкевич, О. Черноус та ін. Науковці відділу дидактики Інституту педагогіки АПН України порушують проблеми навчання у контексті фундаменталізації, технологізації, аксіологізації змісту освіти (О. Барановська, Г. Васьківська, Н. Захарчук, В. Кизенко, С. Косянчук, О. Кравчук, С. Трубачева, О. Черноус) [1-8]. Зокрема, нещодавно вийшла монографія відділу дидактики «Формування змісту профільного навчання: теоретико-методологічний аспект», де висвітлено ряд актуальних проблем: концептуальні засади формування змісту профільного навчання, дидактичні основи варіативного компонента змісту освіти в старшій школі, аксіологічні засади формування змісту профільного навчання в єдності його інваріантної і варіативної складових, основні підходи до конструювання змісту навчання в старшій школі на основі його інтеграції, метапредметні основи формування змісту профільного навчання в єдності його інваріантної і варіативної складових [8].

На думку автора, пріоритетним в освіті є не стільки накопичення знань і предметних умінь та навичок, скільки перехід до міжпредметної інтеграції, набуття ключових компетентностей. Відтак, постає як необхідність розроблення нових підходів до конструювання змісту профільного навчання на засадах його інтеграції, фундаменталізації, гуманізації та гуманітаризації [1-2; 4; 7]. Аналіз опрацьованої літератури дозволяє зробити висновок, що перспективними напрямками для успішного функціонування в профільній школі комплексу педагогічних технологій за гуманітарним спрямуванням має бути виокремлення *сучасних тенденцій та принципів реалізації педагогічних технологій профільного навчання*. Цінним для України є такі ключові тенденції, як: інтенсифікація індивідуалізації навчання; мінімізація кількості обов'язкових предметів у порівнянні з базовою освітою; оптимізація тривалості навчання та кількості профілів відповідно до потреб економіки та національних особливостей системи освіти; запровадження компонентного формату змісту освіти; диверсифікація організаційних форм, які охоплюють варіанти, починаючи від окремого навчального закладу, до профілів/курсів у межах однієї установи. Проаналізувавши комплекс вищезазначених *тенденцій*, ми виокремили базові, які стосуються саме педагогічних технологій профільного навчання за філологічним спрямуванням. Ними, на нашу думку, є такі:

- тенденція гуманітаризації освіти - процес, спрямований на засвоєння особистістю гуманітарного знання, гуманітарного потенціалу кожної галузі знань, на присвоєння особистістю загально значущих цінностей кожної з них;
- тенденція інтеграції навчання - процес, який включає використання інтегрованого підходу у вивченні предметів гуманітарного циклу, впровадження міждисциплінарних зв'язків

гуманітарних та природничих предметів у навчальний процес закладів загальної середньої освіти;

• тенденція варіативності - процес постійного оновлення змісту основних предметів в інформаційному просторі.

Принципами реалізації педагогічних технологій для умов профільної школи можуть бути: принцип гуманітаризації, інтеграції, інноваційності, фундаменталізації та варіативності [1-2; 4; 7].

Прогнозується, що технології профільного навчання будуть вивчатися, адаптуватися до змінюваної реальності та допомагати реалізувати ключові завдання нової української школи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барановська О. Зміст предметів гуманітарного циклу в профільній школі: шляхи оптимізації [Текст]. *Українська мова і література в школі*. 2014. №5 (115). 64 с.

2. Барановська О. Формування інформаційної культури учня. *Шлях освіти*. 2000. № 3. С. 31-34.

3. Васьківська Г. Дидактичні аспекти реалізації сучасних педагогічних технологій в умовах профільного навчання [Didactic aspects of the realization of modern pedagogical technologies in profile education]. *Модернізація освітнього середовища: проблеми та перспективи*: матеріали Четвертої Міжнародної науково-практичної конференції, м. Умань, 11-12 жовтня 2018 р. Умань, ВПЦ «Візаві», 2018. С.40-45.

4. Гуманізація процесу навчання в школі: навчальний посібник / за ред. С.П. Бондар. 2 вид., доповн. Київ: СтилоС, 2001. 256 с.

5. Косянчук С.В. Модернізація і розвиток педагогічних технологій профільного навчання: чинники, потреби, умови [Modernization and development of pedagogical technologies of profile education: factors, needs, conditions]. *Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Аксіологічні аспекти в розвитку науки та освіти: V Міжнародна науково-практична конференція*, м. Конін - м. Ужгород - м. Херсон - м. Кривий Ріг, 30 лист. 2018 р. / [ред.-упоряд.: Я. Гжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький]. Конін - Ужгород - Херсон - Кривий Ріг: Посвіт, 2018. С. 168-171.

6. Курач Л.І., Фідкевич О.Л. Інтеграція предметів гуманітарного циклу як ефективний засіб розвитку комунікативної компетентності учнів. *Всесвітня література в сучасній школі*. № 10. С. 48-51.

7. Паламарчук В.Ф., Барановська О.В. Педагогічні технології навчання в умовах нової української школи: вектор розвитку [Pedagogical technologies of training under the conditions of the new Ukrainian school: vector of development]. *Український педагогічний журнал*. 2018. № 3. С. 60-66.

8. Формування змісту профільного навчання: теоретико-методологічний аспект: кол. монографія / [авт. кол.: Г.О. Васьківська, В.І. Кизенко, С.В. Косянчук, О.В. Барановська та інші]; за наук. ред. д-ра пед. наук Г.О. Васьківської. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2018. 260 с.